

Selefi Grupların Sosyalleşme Alanları

Socialization Areas of Salafi Groups

ÖZET

Araştırmada Selefi anlayışların sosyalleşme alanları ve dijital dünyaya evrilmesi incelenmiştir. Katı Selefi grupların toplumsal ilişkileri, sosyal ağları ve toplumsal barınma alanları hakkında bilgiler ortaya koymak çalışmanın temel amacıdır. Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma, teknik olarak içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışmadaki tespitlerin örneklendirilmesinde konuyla ilgili yapılmış akademik araştırma verilerinden faydalanılmıştır. Katı Selefilerin Twitter, Facebook, Youtube, blog, forum gibi sosyal paylaşım platformları ve web sayfalarından yararlanılmıştır. Bu grupların dergileri, kitapları ve sanal iletişim araçları çalışmanın veri kaynaklarını oluşturmuştur. Çalışma kapsamında yapılan değerlendirmeler Türkiye'deki katı Selefi anlayışlarla sınırlıdır. Araştırma bulgularına göre Selefi grupların geleneksel metot olarak kitap ve dergi yayıncılığını sürdürdüğü, fiziksel-sosyalleşme mekânı olarak mescit, medrese ve dernek mekânlarına ağırlık verdiği tespit edilmiştir. Selefi grupların dijital dünyaya olan eğilimleri artmış ve bu mecradaki etkinlik alanları genişlemiştir. Katı Selefiler topluyla entegrasyona girdikçe ilkelerinde aşınmalar ve karakterlerinde değişimler meydana gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Dini Gruplar, Selefilik, Dini Grup Sosyalleşmesi, Dini Sosyal Ağ

ABSTRACT

In the research, socialization areas of rigid Salafist understandings and their evolution into the digital world were examined. The main purpose of the study is to reveal information about the social relations, social networks and social accommodation areas of the strict Salafi groups. In the study, qualitative research was used as a method, content analysis and descriptive analysis were used technically. In the exemplification of the findings in the study, academic research data on the subject were used. Social networking platforms and web pages of rigid Salafists such as Twitter, Facebook, Youtube, blog, forum were used. The journals, books and virtual communication tools of these groups formed the data sources of the study. The evaluations made within the scope of the study are limited to the rigid Salafi understandings in Turkey. According to the research findings, it has been determined that Salafi groups continue to publish books and magazines as a traditional method, and give importance to masjids, madrasahs and association spaces as physical-socializing places. The tendencies of Salafist groups towards the digital world have increased and their fields of activity have expanded. As the rigid Salafists became integrated with the society, their principles were eroded and their characters changed.

Keywords: Sociology of Religion, Religious Groups, rigid Salafism, Religious Group Socialization, Religious Social Networks

GİRİŞ

Selefilik veya Selefiyye kavramı genellikle itikadî konularda Kur'an ve Sünnet'in lafzına bağlı olan ve te'vili kabul etmeyen ekoller için kullanılmaktadır (Özervarlı, 2009: 399). Tarih içinde Selefilik çok farklı uzanımları ve türleri bulunmaktadır. Bu çalışmada Selefilik çerçevesini ise katı fikirli Selefilik anlayışları oluşturmaktadır. Selefilik kavramının başına katı kelimesini eklememizin sebebi ise dinin anlaşılmasında ve toplumsal pratiğe dönüştürülmesinde ortaya çıkan katılığı, sertliği ifade etmektir.

Katı Selefilik karakteristlik özelliklerini sıraladığımız zaman kavramdan kastedilen anlam haritası daha iyi anlaşılacaktır. Katı Selefilikte, dinî metinlerin anlaşılmasında yalnızca nakil esas alınır, akli yoruma yer verilmez, tasavvufa, kelama ve felsefeye koşulsuz karşı çıkılır. Bu anlayışta sosyal ve kültürel alandaki uygulamalarda baskın bir bidat karşıtlığı dikkat çeker. Katı Selefiler kendi din anlayışını hakikatin yegane temsilcisi görür, modern devlet anayasalarında İslâm'ın hükümlerini esas alınması gerektiğini deklare eder, toplumsal örf ve adetleri din adına dışlar, "İslâm devleti" söylemini her konumda ve şartta dile getirir, yüceltir. Katı Selefiler ayetleri bir tartışma ve retorik aracı olarak kullanır, bireysel ve toplumsal yaşamda iman-amel birlikteliğini savunur, dinî konuda seçmeci ve indirgemeci bir tutum takınırlar. Çalışmada bu çerçeve içine giren Selefi anlayışlar ele alınmıştır. Yukarıda sayılan dini tutum ve yaklaşımları benimseyen Selefi grupların veya kişilerin adlandırmaları farklı farklı olabilir.

Tahir Dağcı¹ 

How to Cite This Article

Dağcı, T. (2023). "Selefi Grupların Sosyalleşme Alanları" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:115; pp:8540-8549. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72362>

Arrival: 09 July 2023

Published: 30 September 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Karaman, Türkiye. ORCID: 0000-0002-5520-5164

Günümüzde katı Selefi din anlayışlarının öbeklendiği gruplar büyük kitlelere sahip olmayan mikro ölçekli gruplardır. Bu gruplaşma biçimlerinde genellikle ayrıştırıcı ve ötekileştirici bir dil kullanılmaktadır. Katı Selefiliğin günümüzdeki en önemli ayırıcı özelliği, laiklik, demokrasi ve oy kullanma gibi konuları itikadi bir mesele olarak ele alması ve bu konuları şirk olarak görmesidir (Demirbilek ve Atalay, 2018: 458). Katı Selefi gruplar genellikle dinî hükümlerin anlaşılmasında ve açıklanmasında metin merkezli bir içerik tercih ederler. Katı Selefiler temel dinî metinleri (ayetler ve hadisler) okuyabilen herkesin anlayabileceğini öngörürler.

Akademik literatürde katı Selefi anlayışları tanımlayan birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; aşırı Selefilik, tekfirî ideoloji, kuraldışı tekcirilik (Aydinalp, 2015: 162), kriz teolojisi (Evkuran, 2015: 86), İslami köktencilik (İşcan, 2014: 11) gibi tanımlamalardır. Bu tanımlamalar ve çalışmalar Türkiye'deki Selefilik olgusuna daha rasyonel, bilimsel, tutarlı ve içeriden bir bakışı temsil etmektedir. Çalışmada bu gruplar katı Selefi din anlayışı olarak tavsif edilmiştir. Bu vasıflandırma yukarıdaki kavramsallaştırmalara bir karşıtlık içermemekte, aksine alan yazına bir ekleme ve konuyu daha anlaşılır kılma amacı taşımaktadır.

Selefi din anlayışları ile ilgili güncel saha çalışmalarının azlığı nedeniyle son yıllarda Selefilik ile ilgili alan araştırmalarına önem verilmektedir. Akademik bu konuya eğilmesi objektif ve nitelikli bilgi açısından kıymetlidir. Öyle ki katı Selefilikle ilgili Avrupa merkezli yapılan teorik çalışmalardan bağımsız olarak bilimsel referans alanındaki yerleşme ve içeriden bakış takdir edilesi bir durumdur. Nitekim bu metin Türkiye'deki Selefi gruplar hakkında yerli perspektifle yapılmış bir çalışma olarak değerlendirilme arzusunda.

Amaç Ve Önem

Son yıllarda katı Selefi din anlayışını savunan gruplar sosyal alanlarda karşımıza sık sık çıkabilmektedirler. Fakat toplumsal gerçeklik bakımından katı Selefi görüş bağlıları gerek inanç gerekse fıkıh mezhepleri ve hareketleri içerisinde çok küçük bir grubu temsil etmektedirler (Koca, 2016: 11). Bu grupların kamuoyunda yüksek düzeyli gündem oluşturması bu grupların kütleli büyüklüğünden daha ziyade toplumun bu anlayışlarla ilgili fazla bilgisi ve yakınlığı olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu noktada sosyal iletişim araçlarında katı Selefi grupların reddiyeci, protest ve entegrist tutumları hem imaj, hem de ideolojik bakımdan sıradan vatandaşların dikkatlerini cezbetmektedir. Bu bağlamda Selefi grupların toplumsal ilişkileri, sosyal ağları ve sosyalleşme alanları hakkında bilgiler ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Selefilik hakkında yoğun tarihsel ve teorik bilgiler yerine günümüz toplumsallığındaki görüngüleri bütünleştirmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Selefi grup üyelerinin birbirleriyle nasıl haberleştikleri, doktrin olarak nasıl beslendikleri, birbirleri ile sosyal iletişimi nasıl sağladıkları, hangi sosyal araçlardan faydalandıkları, sanal medyayı nasıl kullandıkları gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Bu bağlamda Selefiliğin sosyalleşme alanlarını bilimsel verilerle ortaya koymak çalışmanın önemini ortaya çıkarmaktadır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bazı katı Selefi grupların web sayfaları ve sosyal medya hesapları takip edilmiş, sohbet, vaaz, hutbe gibi dini toplantıları izlenmiştir. Bu verilerden içerik analizi yapılmıştır. Çalışma boyunca akademik literatür takip edilmiş, özellikle konu hakkında saha çalışması yapılan tez verileri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda çalışma bulgularında günümüz dünyasındaki katı Selefi anlayışlarla ilgili veriye dayalı betimsel analiz ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya öncelikle konu ile ilgili yapılmış tez çalışmaları, bilimsel kitaplar, makaleler ve araştırma raporları rehberlik etmiştir. Çalışmada teorik yorumların örneklendirilmesinde bilimsel yayınlardaki alan araştırması verilerinden faydalanılmıştır. Selefi ideolojiyi temsil eden grupların haftalık veya aylık dergileri, doktriner metinleri, kitapları ve sanal iletişim araçları verilerin diğer kaynaklarını oluşturmuştur. Ayrıca katı Selefi anlayış çizgisindeki grupların Twitter, Facebook, YouTube, blog, forum gibi sosyal paylaşım platformları ve özel internet sitelerinden yararlanılmıştır. Konunun güncelliğini yakalamak amacıyla bu sosyal mecralar belli aralıklarla takip edilmiştir.

Sınırlılıklar

Çalışmaya yalnızca Türkiye içindeki katı Selefi düşünce sahipleri dahil edilmiş, Selefi grupların uluslararası bağlantıları çalışmanın dışında tutulmuştur. Bu anlamda yapılan değerlendirmeler Türkiye'deki katı Selefi anlayışlarla sınırlıdır. Çalışmada ele alınan katı Selefi grupların isimleri bazı yerlerde verilmiş, çoğu yerde doğrudan isim vermekten kaçınılmıştır. Çünkü bu araştırmada isimler üzerinden bir grubun etiketlenmesi yerine Selefi anlayışların ideolojik ve sosyal evreni ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylelikle ortaya çıkabilecek derinliksiz tartışmalardan uzak durmak hedeflenmiştir.

Çalışma Türkiye'deki katı Selefler hakkında değerlendirmelerde bulunduğu için bütün Selefi grupları aynı kategoride, tek biçimli, aynı yönelimde olduğunu belirtmek bilimsel bir tutum olmayacaktır. Toplumsal alanda yer alan farklı grupları tek bir değerlendirmeye tabi kılmak indirgemeciliğe kapı aralayacaktır. Çünkü toplumla ilişki içerisinde olan büyük-küçük her grubun dinî ve sosyal dinamiklerinde inişler, çıkışlar, parlamalar, sönmeler, kırılmalar ve farklılıklar söz konusudur. İlaveten belli bir tarihsel süreç söz konusu olduğunda bütün sosyal gruplardaki değişim ve dönüşüm aşamaları kaçınılmaz bir durumdur. Çalışma tarihsel kesiti dikkate alan bir araştırma olduğundan Selefilığe ilişkin değerlendirmeler ve tespitler günümüzdeki süreçleri kapsamaktadır. Dolayısıyla konu ile ilgili ileride yapılacak çalışmalar farklı boyamlara doğru ilerleyebilir. Çalışma içerisinde Selefi grupların nicel insan kaynakları, maddi gelirleri, sosyalleşme alanlarının nasıl finanse edildiği gibi konular çalışmanın dışında tutulmuştur. Çünkü bu konuların ortaya çıkarılması için daha derinlikli araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

BULGULAR

Selefi grupların sosyalleşme alanları konunun ana temasını oluşturmaktadır. Bu ana temanın altında fiziksel-sosyal mekanlar ile dijital sosyal mekanlar alt tema olarak yer almıştır. Çalışmanın bu bölümünde bu temalar kendi içinde kategorilendirilmiş ve analizler yapılmıştır.

Basılı Yayın Araçları

Kitaplar ve Yayınevleri

Kitaplar belli bir düşünceyi herhangi bir merciye müracaat etmeden detaylı olarak işlemesi, fiziki olarak taşınmasının kolay olması ve kolayca saklanabilir olması nedeniyle sosyal gruplar için kullanışlı bir sosyalleşme ve propaganda aracına karşılık gelmektedir. Öyle ki kitaplar toplumsal grupların amaç ve öğretilerini en kolay ve derinlemesine işlediği ana materyallerdir. İletişim imkânlarının günümüzdeki kadar gelişmediği dönemlerde Selefi gruplar genellikle kitaplar aracılığıyla propagandalarını yapmaktaydılar.

Türkiye'deki Selefi gruplar genellikle kendi imkanları ile kurdukları yayınevleri aracılığıyla kitap basım işlemini gerçekleştirmektedirler. Tevhid kitabevi, Şehadet Yayınları, Me'va Yayınevi, Neda Yayınları bunlara örnek verilebilir. Tekfirci Selefiligi savunan bazı kitaplar ise yayınevi olmaksızın, lisanssız olarak basılmaktadır (Abdullah Furkan eş-Şami, yayınevsiz). Bazı Selefi kitaplar ise müstear isimle basılmaktadır. Bu bağlamda Selefi grupların günümüzde kendilerine ait yayınevleri kurarak hem kitap basım işlemi hem de kitap satışı yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu yayınevlerinde ve satış yerlerinde ideolojik yakınlığı bulunan farklı katı Selefi grupların kitapları da satılmaktadır. Bu durumun başlıca sebepleri arasında kitap basım süreçlerini daha rahat gerçekleştirmek, herhangi bir yasal prosedüre takılmadan kitap yayımlamak yer almaktadır. Bunun yanında kitap basımını ekonomik anlamda daha düşük maliyetle gerçekleştirmek, kitapları doğrudan okuyucuya ulaştırmak gibi sebepler de bulunmaktadır. Ayrıca kendilerinden bağımsız bir yayınevine kitap bastırmak için gereken kabul, izin ve telif şartları gibi süreçler böylelikle aşılmaktadır. Böylece Selefi gruplar bir taraftan kendi kitap basımını bağımsız gerçekleştirirken diğer taraftan kendi kurdukları kitabevlerinden satış hizmetini bizzat kendileri gerçekleştirmektedir. Nitekim satış merkezleri olan kitabevleri Seleflilerin kendi üyeleri arasındaki sosyalleşme ağının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Selefi grup liderleriyle yapılan bir araştırmada ise 30-35 yıl öncesine kadar Selefi anlayışı anlatan veya Selefi anlayışa dayanak teşkil eden kaynak kitap bulunmadığı için küçük küçük amatör kitaplar yazılmaya başlandığı, şimdi ise Selefiligi anlatan 250'ye yakın kitap bulunduğu belirtilmektedir (Şener, 2020: 70-71). Söz konusu kitapların içeriğinde ise ahlâk, terbiye, sîret, davet, Selef-i Sâlihîn akîdesi, iman, şirk, müşrik, tevhid, bid'atler, İslâm'da mezhep, tasavvuf gibi konular bulunmaktadır (Altun, 2015: 111-118).

Selefi gruplar tarafından basılan kitaplara bakıldığında genellikle orta doğudaki İslam ülkelerindeki Selefi önderlerin kitaplarının çevrilerek basıldığı görülmektedir. Yukarıdaki ülkelerin toplum dağarcığında karşılığı olan kavramlar doğrudan Türk toplumunun anlam dünyasına aktarılmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de basılan ve Selefiligi anlatan kitaplarda sert ve uyumsuz bir dilin egemenliği göze çarpmaktadır. Özellikle Türkiye'de toplumun gündeminde olmayan siyasî ve itikadî konular tartışmaya açılarak aşırı yorumlara varan katı Selefi bir söylem inşa edilmektedir. Örneğin "Oy vermek şirk midir?", "Mahkemeye gitmek küfür müdür?", "Devlet memuriyetine giren kişi küfre girer mi?" gibi itikadî sorular eşliğinde spekülâtif tartışmalar yapılmaktadır (Haliloğlu, 2014; Gezenler, 2010). Bu bağlamda Selefiligin öne çıkardığı siyasî ve itikadî konular, Selefi yayınevleri tarafından basılan kitaplar aracılığıyla bu çevrelerde tartışmalara konu edilmektedir.

Selefi grupların kitapları kabaca değerlendirildiğinde bireye doğrudan hitap ederek acele bir zihinsel ve imanî dönüşüm amaçlanmaktadır. Selefler tarafından yayınlanan kitaplar edebi açıdan incelendiğinde edebi derinlik pek

dikkate alınmamaktadır. Atasözü, deyim, şiir gibi edebi türlere yer verilmemektedir. Metinlerde daha çok ayetlere, hadislere ve Selefî önderlerin fikirlerine yer verilmektedir.

Dergiler

Türkiye’deki Selefî gruplar imkânları nispetinde ulaşabildikleri propaganda araçlarıyla hedef kitlelerine fikirlerini yaymaya çalışmaktadırlar. Güncel olayların işlenmesinde, öne çıkan konuların grup ideolojisine göre topluma deklare edilmesinde gruba ait dergiler, broşürler ve afişler önemli işlev görmektedir. Selefî ideolojiyi işleyen basın materyallerinin özellikle şehir merkezlerinde karşımıza çıkması olasıdır.

Selefî gruplara ait dergiler grubun büyüklüğüne ve maddi gelir durumuna göre haftalık, aylık, üç aylık gibi sürelerle bazen de süre belirlemeden gerekli görüldüğünde yayınlanmaktadır. Dergilerde güncel bir konu tercih edilerek bu konu etrafında ideolojik ağırlıklı tartışma, değerlendirme ve analizler yapılmaktadır. Bu analizler elbette grubun kendi din anlayışı veya dünya görüşü çerçevesinde ortaya konulmaktadır. Kuşkusuz bu dergiler yalnızca gruba bağlı olan sadık üyeler için yayın yapıyor değildirler. Dergi aracılığıyla grup dışındaki hedef kitlelere grubun ideolojisini, din anlayışını, inançlarını tanıtmak, yaymak, etkilemek, ikna etmek, değiştirmek amaçlanmaktadır. Bu anlamda günümüzün Selefî dergilerinde retorik ağırlık bir dil ve dinsel ideolojik bir telkin dikkati çekmektedir.

Örneğin Türkiye kamuoyunda sık gündeme gelen Tevhid Grubuna ait “*Tevhid Dergisi*” aylık olarak yayınlanmaktadır. Dergi 2012 yılından itibaren yayını aralıksız sürdürmüş, halen de sürdürmeye devam etmektedir. Bu anlamda *Tevhid Dergisi*’nin Selefî dergiler arasında yayını en düzenli sürdüren dergi olduğu söylenebilir. Dergi basılı olarak grup merkezlerinde ve internet satış sayfalarında okuyucusuna ulaştırılmaktadır. Ayrıca dergi sanal ortamda da erişime açık olarak yayını ücretsiz olarak sürdürmektedir (bkz. www.tevhiddergisi.org). Dergi 2022 Şubat ayı itibariyle 111. Sayısını çıkarmıştır. *Tevhid Dergisi* ilave olarak *Tevhid Çocuk* dergisi de çıkarmaya başlamış, 9. Sayıya ulaşmıştır.

Son yıllarda Konya merkezli faaliyet gösteren Takva Grubu, “*Takva*” adıyla bir dergi çıkarmaktadır. *Takva* dergisi 2022 Mayıs ayı itibariyle 18. sayısını çıkarmıştır (YouTube, 17 Ocak 2021). Fakat derginin yayın politikasında periyodik bir zaman aralığı görülmemektedir. Görünüşe göre grubun sosyalleşme aşamaları ve ideolojik şekillenmesi dergi etrafında gerçekleşmektedir.

Selefî gruplara ait bu iki dergi haricinde başka grup dergileri de bulunmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla Selefî gruplar toplumsal ve ideolojik yönden var olabilmek amacıyla günümüzde dergi faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamışlardır. Selefî grupların diğer din anlayışlarından bağımsızlığını ilan etmekte ısrarcı olmaları ve ideolojilerini yaymak istemeleri dergi yayıncılığını tetiklemiştir. Benzer bir durum 1970’lerde Türkiye’deki radikal gruplarda görülmüş, bu gruplar yayınladıkları dergiler aracılığıyla ayrışma noktalarını sürekli olarak gündemde tutmuşlardır (Uzun, 2011: 173). Bu bağlamda günümüzdeki katı Selefî gruplar dinsel ve doktriner olarak diğer gruplardan ayrışma noktalarını dergiler aracılığıyla dile getirmeye devam etmektedirler.

Selefî ideolojiler genel olarak toplumsal yapıya, tarihe, kültüre, sanata, felsefeye karşı bir tutum almaktadırlar (Evkuran, 2015: 74). Bu grupların yönettiği dergilerde edebiyat, kültür, tarih, felsefe, medeniyet gibi kavram ve konulara yer verilmediği görülmektedir. Genellikle hakimiyet, tevhit, şirk, tağuti sistem, cahiliye, vela ve bera, küfür gibi konular yer almaktadır. Bu anlamda Selefîler için dergi yayıncılığı üyelerine belli aralıklarla paket olarak sunulan Selefî öğretinin telkinine denk düşmektedir. Katı Selefî grupların yönetimindeki dergilerin ortaya koyduğu dinî söylem üzerine ayrıca bir araştırma yapılması gerektiği burada belirtilmelidir.

Fiziki Mekânlar

Bağımsız İbadet Mekânları

Türkiye’deki katı Selefî grupların oluşum biçimleri genel olarak şehir merkezlerinde kısmen de ilçe merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. Köylerde veya kasabalarda Selefîlik faaliyetleri yürüten sosyal yapılanmalar çok sık görülmez. Bu anlamda ülkemizdeki Selefîlik faaliyetleri şehir merkezli bir sosyolojiye sahiptir. Nüfus yoğunluğunun şehir merkezlerinde daha yüksek olması ve iletişim imkânlarının şehirlerde gelişmesi, örgütlenme için insan kaynağına ulaşmanın rahat olması bu durumun en önemli sebepleri olarak ifade edilebilir.

Selefî gruplar şehir merkezlerinde faaliyet yürütmekle birlikte, bu faaliyet alanları genellikle şehir merkezinin kenarında veya şehrin görece sakin, göz ardında olan mekânlarında gerçekleştirilmektedir. Selefî grupların mescitleri ise genellikle dükkan veya dükkan altları, apartman bodrumu, iş merkezlerinin üst katları gibi nispeten daha az göze batan yerlerde kurulmaktadır. Bu mekânlara dışarıdan bakıldığında mescit olduğunu belirten herhangi bir levha, tabela, yazı veya sembol yer almamaktadır. Bu durum söz konusu mescitlerin gizlenmesi ya da görünmeme arzusu ile ilgili değildir. Öncelikle Selefî grupların devlet organlarıyla herhangi bir resmi ilişkiden

kaçınması ve kendilerinin özellikle tercih ettiği sosyal izolasyonla alakalıdır. Eğer katı Selefi gruplar gizlenme amacı taşısalar iş merkezlerine, mahalle aralarına mescit yapmaktan kaçınmaları gerekirdi. Bazı Selefi grupların liderleri grup olarak gizlenme amacı taşımadıklarını kendileri açıkça beyan etmektedirler. Selefler Cuma namazlarında, bayram namazlarında, grup derslerinde veya panellerde emniyet görevlileri tarafından bizzat katılımlı olarak takip edildiklerini belirtmektedirler (bkz. Eroğlu, 2018).

Bütün bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda Selefi gruplar niçin Diyanete bağlı camilerden bağımsız olarak mescitler kurmaktadır? Bu sorunun cevabı dinî-ideolojik ayrışmalarla açıklanabilir. Selefi gruplar için mescitlerin temel işlevi Cuma namazlarını kendi grup üyeleri ile birlikte ifa etmektir. Çünkü katı Selefi gruplar Türkiye'yi yönetim olarak İslâm beldesi veya İslâm devleti görmedikleri için Diyanete bağlı camilerde namaz kılmamaktadırlar. Dolayısıyla devlete ait camiye gitmedikleri için ibadetlerini grup yönetimindeki mescitlerde yerine getirmektedirler.

Katı Selefler mescitleri sadece ibadet mekânı olarak görmemekte, sembolik anlamı yanında mescitlere birçok farklı sosyal işlev yüklemektedirler. Bu mescitlerde Cuma namazları cemaatle kılınmakta, belli aralıklarla dinî sohbetler, toplantılar, irşad faaliyetleri, Arapça ve dinî bilgiler hakkında dersler yapılmaktadır. Genellikle bütün grup üyelerinin katıldığı haftalık toplantılar bu mescitlerde gerçekleştirilmektedir. Mescitlerde kütüphane, çay ocağı, eğer iki katlı ise büro şeklinde odalar bulunmaktadır. Şayet grubun yayınevi varsa grubun ihtiyacı olan kitaplar ve dergiler bu mescitlerdeki uygun yerde satışa sunulmaktadır. Mescitlerin bütün bu işlevleri Selefi gruplardaki dinî ve sosyal hayatın merkezini oluşturmaktadır.

Selefi gruplarda her grubun kendine ait bağımsız bir mescidi bulunmaktadır. Mescitler bu grupların en önemli sosyalleşme araçlarından biridir. Her grup kendi mescidinde faaliyetlerini yürütür, diğer grupların mescitlerine pek gidilmez. Bu noktada Selefi bir grubun mescit oluşturması o grubun bağımsızlığını ve diğer gruplardan ayrışmasına işaret eder. Ayrıca Selefi grup içinde itikadî veya ideolojik ayrılığa düşen ve gruptan ayrılan bir üyenin yeni bir mescit oluşturması o grubun kurumsallaşmasının ilk adımını oluşturur. Eğer grubun farklı illerde bağluları varsa o ilde grubun üye sayısının durumuna göre mescit kurulmaktadır. Mescitlerin kira gideri ve diğer masrafları ise geleneksel dinî grup biçimlerinde görüldüğü gibi gelir durumu iyi olan üyelere toplanan bağışlarla karşılanmaktadır.

Dernek Merkezleri

Sivil toplum organı olan dernekler aslı itibarıyla modern dönemde ortaya çıkan sosyal araçlardan birini oluşturmaktadır. Sivil toplumun en önemli organizasyon biçimi dernek oluşumlarıdır. Temel yapı olarak resmi organlardan bağımsız örgütlenen dernekler Türkiye'de farklı statüdeki sosyal grupların kendini ifade etme aracı olarak işlev görmektedir.

2005 yılından itibaren Avrupa Birliği'ne uyum süreçlerinde Türkiye'deki siyasî ve bürokratik irade uluslararası bir politika olarak sivil topluma ağırlık vermiştir. Dernek kurmak için yasa ve yönetmeliklerin rahatlatılması, kuruluş için izin alınmasına gerek duyulmaması, denetiminin sivil organlar tarafından gerçekleştirilmesi bu kolaylıklardan bazılarıdır. Türkiye'nin her alanda yeni bir dünyaya doğru evrildiği bu yıllarda katı Selefi grupların dernekleşmesi bu dönüşümden etkilenmiş, bu tarihten itibaren Selefi gruplar dernek faaliyetlerine yoğunluk vermeye başlamıştır.

Katı Selefi grupların birçoğu tıpkı sosyal medya araçlarında olduğu gibi sivil örgütlenmenin gücünü ve fonksiyonelliğini keşfetmişler, faaliyetlerini bir dernek çatısı altında gerçekleştirmeyi önemsemişlerdir. Selefi gruplar öğretileri itibarıyla devlet organlarıyla herhangi bir irtibattan özellikle kaçınmalarına rağmen son yıllarda dernekleşme yolunu tercih etmeye başlamışlardır. Bunun birçok sebebi bulunmaktadır. Öncelikle dernekleşme veya sosyal teşkilatlanma, ideolojik/dinî yayılma amacı taşıyan toplumsal gruplar gibi katı Selefi grupların da asal ihtiyacıdır. Çünkü bireyi aşarak topluma yönelik yapılan faaliyet biçimleri ancak bir fiziksel mekân ve bilinen bir marka/imaj/etiket altında gerçekleştirilebilir. Bu yüzden katı Selefi anlayışlar eğitim, sosyalleşme, iletişim ve sosyal etkinlikler için dernek mekânları oluşturmaktadırlar. Bu durum Selefi grup biçimlerinin 1990'lara nazaran faaliyetlerini açıkça yapma iradeleriyle de doğrudan ilintilidir. Bunun yanında devletin siyasal-toplumsal ideolojiler karşısında kendini geçmişe göre güvende hissetmesi, sosyal gruplardan gelebilecek ideolojik tehlikelerden korkmaması ve bunun bir sonucu olarak devlet organları tarafından sosyal gruplara olan resmi baskının geçmişe göre azalması Seleflerin dernekleşme tercihlerinde etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca hakikatin görecelileştiği ve merkezinin kaybolduğu postmodern dünyada, gerek dini gerek seküler bütün gruplar kendi anlayışlarını biricik hakikat olarak ortaya koymaktadır. Katı Selefi gruplar bu konjonktürden etkilenmişler ve kendi doğrularını deklare etmek için bir takım teşkilatlar altında mobilize olmuşlardır.

Peki modern bir sosyalleşme ögesi olan dernek oluşumlarını Selefi anlayışlar nasıl kullanmaktadır? Devlet birimleri ile organik bağa girmekten kaçınmalarına rağmen dernek işlemlerini nasıl yürütmektedir? Dernek çatısı

altında yapılan faaliyetlerle ilgili resmi birimlere bilgi verilmekte midir? Öncelikle bütün sosyal gruplar gibi katı Selefi gruplar da dernek örgütlenmesi dolayısıyla bir kurumsallık ve insan kaynağı elde etmektedirler. Çünkü gruba ait kurumsal bir merkezin olması grup üyelerinin sosyal ve dini aidiyet duygusu için çok önem arz eder. Bu nedenle bir levha, bir mekân ve birkaç odanın tefriş edilmesi hem çok kolay hem de sosyal ve ideolojik kazanımları olan bir girişimdir. Böyle fonksiyonel bir merkezin kurulması, birkaç resmi evrakın doldurulması, toplumda yer edinmeyi, gerektiğinde yayılmayı esas alan katı Selefi bir grup için tercih edilebilir bir durumdur.

Selefi grup üyelerinin dernek merkezlerinde haftalık/günlük olarak toplanmaları ve üyeler arasındaki sosyal iletişimi sağlamaları dernek merkezlerinin en önemli işlevlerini oluşturmaktadır. Bu dernek mekânlarında grup üyelerine lider tarafından düzenli aralıklarla sohbet ve dinî içerikli dersler yapılmaktadır. Bu toplantılar hem grup üyelerinin gruba aidiyet bağını güçlendirmekte hem de üyelerin ideolojik referanslar ve dinî bilgiler elde etmesini sağlamaktadır. Yüz yüze (birincil düzeyli) yapılan grup toplantılarına gruba bağlılığı tam olan üyeler katılmaktadır. Dolayısıyla grubun çekirdek kadrosu veya temel insan kaynağı bu toplantılarda ortaya çıkmaktadır. Eğer grup içinde farklı dallarda eğitim verilecekse ayrı gruplar halindeki ders halkaları bu dernek mekânlarında gerçekleşmektedir.

Toplum içinde faaliyet sürdüren Selefi dernek isimlerinin birçoğu bilinmekle birlikte hedef gözetmek olarak anlaşılabilirliğinden ve faydasız tartışma ortamı doğuracağından burada dernek isimlerini belirtmeye gerek duyulmamıştır. Fakat internet arama motorundan ve video paylaşım sitelerinden birçok dernek ismine rahatlıkla ulaşılabilir. Bu derneklerin adlarında genellikle, ilim, davet, hikmet, çağrı, tevhid, takva, öğüt gibi dinî kavramlar yer almaktadır.

Medreseler

Günümüzde Selefi gruplar ideolojik din anlayışlarını yalnızca kendilerinin kontrol ettikleri eğitim mekânları ile yaymaya çalışmaktadırlar. Bu eğitim mekânlarının en önemlisi ise geleneksel eğitim metodunu takip eden medrese merkezleridir. Medreseler 1924 yılından bu yana kanuni olarak kapalı olmasına rağmen Güneydoğu bölgesindeki merkeze uzak yerlerde ve bazı kırsal bölgelerde fiili olarak devam etmiştir (Şengül, 2008: 109). Bu durum Türkiye'nin ulus devlet, modernleşme, batılılaşma gibi geçmişten getirdiği meseleler ile ilgili bir durumdur. Tabiidir ki bu meselelerin konumu, işlevi, toplumsal karşılığı gibi meselelerin tartışılması çalışmanın kapsamı dışındadır.

Cumhuriyet döneminde çok partili hayata geçildikten sonra Türkiye'de geleneksel cemaat ve tarikat yapılarının bir çoğu modern eğitim kurumlarına ve teşkilat biçimlerine entegre olmuşlardır (Dağcı: 2019: 3192). Fakat resmi hiyerarşinin uzağında konuşlanan bazı dinî yapılar kendilerini medrese çatısı altında korumaya ve yaşatmaya çalışmışlardır. Bunun en belirgin örneklerinden birini Selefi gruplar oluşturmaktadır. Günümüzdeki Selefi grupların birçoğu kendi din anlayışlarını geleneksel medrese biçiminde faaliyet gösteren mekânlarda sürdürmeye çalışmaktadırlar. Buradaki "geleneksel"den kastedilen, fiziki mekân benzerliğinden ziyade eğitim yapısı ve müfredat benzerliğidir.

Selefi eğilimli medrese oluşumları bazen şehir merkezlerinde bazen de şehrin kenarlarında karşımıza çıkmaktadır. Şehir merkezlerindeki medreseler daha çok evlerden meydana gelen bir nevi öğrenci barınma merkezleri gibi işlev görmektedir. Şehir merkezleri dışındaki medreseler ise bazen çok katlı kompleks biçimde olabilmektedir. Bu medreseler toplumla çok fazla ilişkiden kaçınmak ve kendi kozalarında bağımsız hareket serbestisi içinde faaliyetlerini sürdürmek amacıyla şehir merkezlerinin kenarında kurulmaktadır. Böylece Selefiler merkez dışını tercih ederek bir nevi sosyal baskıdan kendini korumuş olmaktadır. Şehrin kenar yerlerinde bina ve arsa maliyetlerinin görece daha düşük olması diğer önemli bir tercih sebebi olarak belirtilebilir.

Selefi medreselerin resmi bir hüviyeti bulunmadığı için kurumsal organizasyonu grup liderinin ortaya koyduğu yönetime ve yapıya göre programlanmaktadır. Eğitim müfredatında okunacak kaynak eserler grup lideri tarafından belirlenmektedir. Burada asıl olan öğrencinin Arapça, Kur'an-ı Kerim, tefsir, hadis, kelam gibi temel İslâmî ilimleri öğrenmesidir. Tabii ki medreselerde okutulan eserler her grubun kendi Selefi metoduna göre işlenmektedir. Dolayısıyla medresede okutulan müfredat Selefi öğretimin öğrenciler arasında nüveleşmesini sağlayan bir öneme sahiptir. Bu medreselerde öğreti olarak beslenen üyeler birer Selefi davetçi olarak toplumda kendine bir alan açmaktadır.

Selefi medreselerde eğitim gören ve müfredatta belli bir aşamaya gelen kişiler bu medreselerde yardımcı hoca olarak görev yapmaktadır. Geleneksel medrese usulünde olduğu gibi Selefi medreseler eleman ihtiyacını kendi yetiştirdiği üyeler aracılığıyla karşılamaktadır. Eğer medrese nicel olarak genişlemişse başka bir mahallede veya başka bir şehirde yeni bir medrese açılmakta, yeni açılan medreseye mezun olan kişilerden hocalar tahsis edilmektedir. Burada yatay bir sosyal genişlemeden bahsedilse bile, genelde liderin ölmesi, tutuklanması veya grup

içinde meydana gelen ideolojik ayrışmalar neticesinde bu genişleme uzun soluklu olmamaktadır. Son zamanlarda medya araçlarında karşımıza çıkan “*binlerce Selefi medrese açıldı*” gibi haberler ve yorumlar araştırmaya dayanmayan ve sübjektif içerikler taşımaktadır. Çünkü bu haberler sahadan alınan bilimsel veriler neticesinde değil, kişisel değerlendirmeler üzerinden ortaya atılmaktadır. Bu medreselere devam eden öğrenci sayılarının azlığı, paylaşılan video-ders kayıtlarının tıklanma adedi ve sosyal medya hesaplarındaki takipçi sayısının düşüklüğü Selefi medreselerde öğrenim gören veya mezunların haberlerde belirtildiği kadar çok sayıda olmadığına işaret etmektedir. Kanaatimizce geçmiş yıllara göre Selefi medreselerin sayısında meydana gelen sayısal artış, ülke nüfusunun geçmiş yıllara göre yükselmesiyle açıklanabilir. Çünkü şehirlerin nüfus yoğunluğu yükseldikçe Selefilerin nüfusunda da orantısız bir artış meydana gelmiştir. Bu anlamda sayısal bir artış söz konusu edilse bile etki alanının genişlediğini veya kurumsal açıdan çok fazla sayıya ulaştığını belirtmek için reel verilerin işlendiği saha araştırmalarına ihtiyaç vardır.

Diğer taraftan son yirmi yılda medya araçlarındaki gücün ve etkinin Selefiler tarafından kullanılması ve bu araçlarda Selefilerin kendi ideolojilerini ahenileştirmeleri bu grupların ve medreselerin çoğaldığına dair bir izlenim vermemelidir. En azından bilimsel istatistik veriler elde edilmeden ve nitelikli alan araştırmaları yapılmadan ‘*tk*’ rekoru amaçladığı belli olan bu tür spekülasyon bilgileri isabetsiz değerlendirmelere kapı aralayabilir.

Genel olarak Selefi medreselerde bir düzensizlikten bahsedilebilir. Çünkü gelişigüzel açılan medrese mekânlarında nitelikli öğrenci yetiştirmekten bahsedebilmek zordur. Bu medreselerdeki öğrencilerin kademeli olarak yükselmesine yönelik müfredat ve kurumsallık çok zayıftır. Ayrıca öğrencilerin toplumla bire bir temasının düşük olması, icazet sisteminin aktif işlerliğinin bulunmaması, medresenin resmi statüde bir karşılığının olmaması, eğitime giriş ve çıkışlarda herhangi bir yaptırımın olmaması bu düzensizliklerin başlıca sebepleri olarak belirtilebilir.

Sosyal Medya: Selefliliğin Dijitalleşmesi

Günümüzde internet tabanlı sosyal medya araçları radyo ve televizyon gibi tek taraflı bilgi akışının ötesine geçerek karşılıklı bilgi alışverişine imkân vermektedir. Geleneksel iletişim aracı olan radyo ve televizyonun tersine internet kullanıcıları aynı zamanda onun üreticileri olmakta, içerik yaratmakta ve internet ağını şekillendirmektedir (Castells, 2008: 471). Buna göre sosyal medya zaman ve mekân sınırlaması olmadan mobil tabanlı bilgi paylaşımının esas olduğu bir iletişim biçimidir. Sosyal medya sürekli güncellenebilmesi, çoklu kullanıma açık olması ve sanal paylaşım olanak tanınması açısından günümüzde en ideal mecrâlardan biri olarak kendini göstermektedir. İnsanlar sosyal medyada günlük düşüncelerini yazmakta, bu düşünceler üzerine tartışabilmekte ve yeni fikirler ortaya koyabilmektedirler (Vural ve Bat, 2010: 3351). Sosyal medya aracılığıyla bireyler çeşitli fotoğraf, video, belge gibi farklı formattaki dokümanları anında paylaşabilmektedir. Üstelik paylaşılan doküman dijital ortamda süresiz olarak sabitlenebilmektedir.

Sosyal medyanın eş zamanlı olarak bilgi akışına izin vermesi ve her çeşit dokümanın interaktif şekilde paylaşılabilmesi bütün seküler ve dinî gruplar gibi Selefi grupları da bu mecrâyı kullanmaya sevk etmiştir. Dünyanın farklı coğrafyalarındaki Selefi grupların veya Selefi bireylerin mobilizasyonunu sağlayan en önemli ortam sosyal medya araçlarıdır. Weimann’a göre dünyadaki aşırı Selefi yapılanmalar internet aracılığıyla 2000’li yılların başlarından itibaren yoğun bir şekilde internetin ve sosyal medyanın tüm nimetlerinden faydalanma çabası içine girmişlerdir. Bu yapılar internet ağıyla birlikte katı hiyerarşik örgütlerden, gevşek bir şekilde birbirine bağlı yarı bağımsız gruplar haline gelmişlerdir (Weimann, 2004: 9). Bu anlamda Selefi grupların sanal ağ dünyasına katılımı ile birlikte bu gruplarda hızlı bir değişimden ve başkalaşımdan bahsedilebilir. Aslında modern zamanların getirdiği bu değişim ve dönüşümler toplumsal alanda kendine yer bulan seküler veya dinî içerikli bütün gruplarda söz konusudur. Çünkü günümüzün kamusal alan özelliği taşıyan sivil toplum örgütleri sosyal medya ortamlarını kullanarak savundukları konuların tartışılmasını, mesajlarının yayılmasını arzularlar. İnternet bu konuda tahrik edici bir etkiye sahiptir (Onat, 2010: 108). Dolayısıyla Selefi grupların dijital dünyada var olmayı arzuladıkları ve onun tahrik edici etkisine kapıldıkları belirtilebilir.

Sosyal medya üzerinde yapılan bir çalışmaya göre, Türkiye’deki Selefi gruplar kendi ideolojilerini yaymak ve diğer dinî ortamlarda kendilerine alan açabilmek için Facebook, YouTube, Twitter ve sanal blogları aktif olarak kullanmaktadırlar. Selefi gruplar bu medya araçları ile dijital ortamlarda propagandalarını etkin bir şekilde gerçekleştirmektedirler (Tapan, 2019: 47). Selefi bir davetçi ile yapılan mülakatta sosyal medyanın arzulu bir şekilde kullanımı şu şekilde ortaya çıkmaktadır:

“Bugün internet ulaşımı, iletişimin gelişmiş olmasıyla, neşriyatın gelişmiş olmasıyla artık her tarafa ulaşılabilir. İnternette sohbetler, video-sohbetleri her tarafa ulaşabiliyor. Bilgiye ulaşma noktasındaki kolaylıklar nedeniyle Selefi menhec daha fazla yayılma imkânı buldu.” (Şener, 2020: 72).

Buna göre günümüzdeki etkin Selefi grupların büyük çoğunluğu internetin gücünü keşfetmişler ve interneti bir fırsat olarak değerlendirmişlerdir. Bazı farklı Selefi grup biçimleri ortak bir değer etrafında “online” bir araya getiren sanal gruplar (Virtual Communities) oluşturmuşlardır. Hatta sosyal medyada ideolojik vaazlar veren Selefi odaklı online imamlar ve Selefi ideologlar ortaya çıkmıştır. Sosyal paylaşım sitelerinde Selefilığe ilişkin birkaç kelime aratıldığında bu sanal önderlerden çok sayıda karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde birbirinden parçalı bir görünüm arz eden Selefi gruplar kendi aralarındaki etkileşimi sağlamak için sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. Türkiye’deki herhangi bir Selefi lidere yada gruba ait internet sitelerinde video kayıtları, vaazlar, kitaplar, Selefi öğretileri içeren metinler yayınlanmaktadır. Selefiligi anlatan kitaplar pdf formatına dönüştürülerek herkesin erişimine ücretsiz sunulmaktadır. Diğer din anlayışlarına karşı yapılan reddiyeler, iddialar ve cevaplar bu sitelerde ortaya konmaktadır. Bu yayınlar tüm dünyaya açık erişimle yani üyeliksiz, kısıtsız ve ücretsiz olarak kullanıma sürülmektedir. Dikkat çekici bir durum ise Türkiye’deki etkin Selefi gruplardan olan Tevhid Grubu, mobil telefonlarda kullanılmak üzere “Google playstore” platformunda “Tevhid Dergisi”, “Tevhid Dersleri”, “Tevhid Gündemi” gibi uygulamalar edinmiştir. Bu mobil uygulamalar ücretsiz ve kısıtsız olarak indirilebilmektedir.

Son yıllarda kendini “gerçek Selefilığe” nispet eden genç isimler bir kamera ve ışık seti ile kendi videolarını kendileri düzenleyerek video sitelerinde yayınlamaktadır. Bunun için çok fazla maddi bir külfete ve çekim setine ihtiyaç bulunmamaktadır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan video paylaşım sitelerine üyeliğin ve içerik paylaşımının ücretsiz olması bu işi daha da kolay hale getirmiştir. Bu anlamda günümüzün sanal ortamında birbirinden farklı “Selefi Youtuber”lar ve dijital içerik üreticileri ortaya çıkmıştır.

Selefi önderlerin web teknolojilerine olan talepkârlığı Selefi anlayışların ideolojik ve örgütsel bakımdan bağımsızlaşmasını ve farklılaşmasını hızlandırıcı bir etki yaratmıştır. Türkiye’deki Selefilere genel olarak söylemlerinde agresif, reddiyeci, cedelci, dışlayıcı ve tekdir edici bir üslupla hareket etmektedirler (Yıldırım, 2020). Bu anlamda farklı itikat ve iman anlayışını savunan Selefi liderler mekânsız olarak farklı/karşıt görüşlü Selefilere ilişkin muhalefet ve savunma videoları yayınlamaktadır. Bu paylaşımlarda hem kendi aralarında hem de diğer gruplara karşı tekdire varan ithamlar dikkat çekmektedir. Dolayısıyla retorikle yoğrulmuş itham içerikli bu paylaşımlar Selefilere arasındaki farklılaşmayı da artırmaktadır.

Selefi grupların sanal medyadaki görünürlüğü bu grupların toplumsal alanda belirmesine, Selefi kimliklerin giderek alenileşmesine neden olmuştur. Artık Türkiye’de hangi ilde hangi Selefi gruplar var, hangi metinleri otorite kabul ediyorlar, yaklaşık kaç takipçileri var, hangi kesimlere muhalefet ediyorlar, hangi gruplara yakın duruyorlar gibi sorulara cevap verilebilmek mümkün hale gelmiştir. Başka bir deyişle günümüzdeki katı anlayışlı Selefilere ilgili merak edilen konuların belirsizliği yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlamıştır.

Türkiye’deki Selefi grupların 2010 yılından sonra sosyal medyada özellikle haber içeriklerinde çok yer almaya başlamışlardır. Selefi kişilerin ve grupların çok fazla reddiyeci paylaşım yayınlamaları, imaj olarak bile isteyerek farklı bir görünüm çizmeleri ve söylemlerinde sert bir üslup takip etmeleri onları marjinal bir çizgiye sürüklemiştir. Suriye’deki savaş ortamında ortaya çıkan “İŞİD” sempatanları ile benzer imajı ve benzer dinî argümanları kullanmaları Selefi gruplar ile ilgili bu marjinalleşme eğilimini artırıcı bir etki yaratmıştır. Bunun bir neticesi olarak 2016 yılında gerçekleşen darbe girişiminden sonra emniyet birimlerince bu Selefi grupların dernekleri, internet siteleri, sosyal paylaşım sitelerindeki hesapları tehlikeli kabul edilmiş ve birçoğu mahkeme kararıyla kapatılmışlardır. Dolayısıyla devletin ilgili birimlerince bu gruplara ait fiziki ve sanal ortamların takip edildiği ve herhangi bir olumsuz gelişme söz konusu olduğunda adli ve hukuki müdahalenin yapıldığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Çalışma içerisinde ortaya konan Türkiye’deki Selefi grupların sosyalleşme alanları yukarıdaki gösterilmiştir. Selefilik öncelikle sohbet halkaları, kitabeveleri, dergiler, mescitler, medreseler ve sosyal medya araçlarıyla bir network oluşturmaktadır. Selefi grupların en güçlü olduğu fiziksel-sosyal mekânlarda ise mescitler ve medreseler başı çekmektedir.

Selefi gruplar günümüz dünyasında özellikle son 10 yıllık süreçte din anlayışlarını sosyal medya üzerinden ortaya koymaya başlamışlardır. Çünkü günümüz dünyasında dijital medya araçları herhangi bir fikrin toplumsal bakımdan yaygınlaştırılması için en etkili mecralardır. Bu nedenle Selefi gruplar etki alanlarını sosyal medya aracılığıyla genişletmeye çalışmaktadırlar. Buna göre sosyal medya araçları katı Selefi gruplara ideolojik propaganda kolaylığı ve sosyal açılım sağlamıştır.

Selefilere dernekleşme süreci ile doğal bir sekülerleşmeden bahsedilebilir. Çünkü bu gruplar modern bir araç olan sivil örgütlenme biçimini kullanmaktan kaçınmamışlardır. Bu noktada Selefi grupların dernek oluşumuna araçsal bir işlev yükledikleri anlaşılmaktadır.

Katı Selefi gruplara ait medrese merkezlerinde verilen din eğitimi kontrolsüz ve düzensiz bir eğitimidir. Bu durum bize günümüzdeki Selefi grupların kurumsallığının zayıf olduğunu göstermektedir.

Kurtuluşçu ve mehdici dinî akımlarda görülen, hakikatin dünyadaki yegâne temsilciliği Selefi gruplarda da görülmektedir. Çünkü iman-küfür dolayımında iman edenlerin ve cenneti hak edenlerin yalnızca kendileri olduğunu dile getirmektedirler. Bu tür kategorik ve dışlayıcı söylemleri herhangi bir katı Selefi grubun din anlatımında görmek mümkündür.

Katı Selefi gruplar insani ve toplumsal oluşumlardır. O halde dinî anlamda katı yaklaşımı sahip Selefiler, toplumla entegrasyona girdikçe katı ilkelerinde aşınmalar, yumuşamalar ve karakterlerinde değişimler muhtemeldir.

Selefi gruplar kendi sosyal çevrelerinde yalıtılmış bir yapıda kaldığı için örtük yapılar olduğu sık vurgulanır. Fakat bu değerlendirme günümüzde geçerliliğini yitirmeye başlamıştır. Bu kapalılık ve izolasyon Selefilerin henüz topluma mal olmamasıyla ilişkilidir. Çalışmada ortaya konan sosyal medyada aktiflik arzusu, dergi faaliyeti ve dernekleşme aşamalarında görüldüğü gibi geçmiş yıllara göre Selefi gruplarda topluma doğru bir yönelme ve kendi sınırlarının dışına taşma gibi bir eğilim söz konusudur. Öyleyse bu grupların toplumla irtibat noktaları arttıkça sosyalleşme süreçlerinde, karakterlerinde etkileşimler, başkalaşımalar meydana gelecektir. Başka bir deyişle katı Selefi grupların farklı toplumsal ilişkilere girdikleri oranda değişime uğrama ihtimali söz konusu olacaktır. Bu sosyolojik teori açısından öngörülebilir bir durumdur.

KAYNAKÇA

Altun, B. (2015). Selefilik-Vehhabilik Ve Türkiye'deki Faaliyetleri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Aydınlı, H. (2015). "Çağdaş Kural Dışı Tekfirciliğin Yapısal Unsurları Üzerine Bir Model Denemesi-I". Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.

Castells, M. (2008). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Ağ toplumunun Yükselişi I. çev. Ebru Kılıç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dağcı, T. (2019). "İslâm Dünyasından Yapılan Tercümelemlerin Toplumsal Etkileri ve Sonuçları (1960-1990 Arası Dönem)". Turkish Studies, 14(6), 3187-3198. DOI: 10.29228/TurkishStudies.36960

Ebu Muhammed el-Makdisi, (2014). Demokrasi Bir Dindir. Konya: Şehadet Yayınları.

Eroğlu, D. (2018). "Ebu Hanzala'nın Tevhid Dergisi kadrosu anlatıyor (1): Demokrasiyi istemiyoruz". www.diken.com.tr. Yayın Tarihi 24.04.2018. <http://www.diken.com.tr/ebu-hanzalanin-tevhid-dergisi-kadrosu-anlatiyor-1-demokrasiyi-istemiyoruz-uzlasma-niyetimiz-yok>

Evkuran, M. (2015). "Bir Kriz Teolojisi ve Toplumsal Hareket Olarak Selefilik -Selefi İdeoloji ve İslam Dünyasındaki Etkileri Üzerine Bir Analiz-". İlahiyat Akademi Dergisi. 1(2), 71-90.

Furkan, F. (2014). La İlahe İllallah Ne Demek Biliyor musun?Konya: Neda Kitabevi.

Haliloğlu, İ. (2014). Büyük Şirkte Cehalet, İstanbul: Nakil Yayınları.

İşcan, M. Z. (2014). "Selefilik'in Temel Esasları ve Sosyo-Politik Arka Plan". Tarihte ve Günümüzde Selefilik, İstanbul: Ensar Neşriyat.

Koca, F. (2016). İslâm Düşüncesinde Selefilik: Genel Karakteristiği ve Günümüzdeki Motivasyonları. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.

Murat G. (2010). Hakimiyet Mefhumu, Konya: Şehadet Yayınları.

Onat, F. (2010). "Bir Halkla İlişkiler Uygulama Alanı Olarak Sosyal Medya Kullanımı: Sivil Toplum Örgütleri Üzerine Bir İnceleme". Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kavram ve Araştırma Dergisi. 31, 101-122.

Şami, A. F. eş-. İslam Hukukunda Riddet, (çeviren: Salih Ardiçgil) yayınevsiz, tarihsiz.

Şener, N. (2020). Türkiye'de Dinin Selefi İnşası. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Şengül, S. (2008). Bilgi, Toplum, İktidar: Osmanlı Ve Cumhuriyet Modernleşmesi İle Karşılaşma Sürecinde Doğu Medreseleri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Takva Dergisi ve Çalışmaları. YouTube. Yayın Tarihi 17 Ocak 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=i9XgIys50Kk>

- Tapan, Y. E. (2019). “Turkish Salafism On Twitter: Social Network Analysis”. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Uzun, N. (2011). Türkiye’de İslâmcı Hareket Gelişimi, İlişkileri, Ayrılıkları Ve Dönüşümü. Ankara: Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, R. (2020). “Selefler Türkiye İçin Bir Tehdit mi?”, Sabah (Yayın tarihi 10.10.2020).<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/perspektif/ramazan-yildirim/2020/10/10/Selefler-turkiye-icin-bir-tehdit-mi>
- Weimann, G. (2004). How to Modern Terrorism Uses the Internet. Special Research Report. United States Institute of Peace Press, Washington D.C.
- Vural, B. A. & Bat, M. (2010). “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”. “Journal of Yaşar University. 5 (20), 3348-3382. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/19132/203023>